

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

26 11 20 20 р.

м. Київ

№ 1478

Деякі питання загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти»

Відповідно до частини третьої статті 48 Закону України «Про освіту», підпункту 76 пункту 4, пункту 8 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630, Порядку проведення моніторингу якості освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 січня 2020 року № 54, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10 лютого 2020 року за № 154/34437, рішень Колегії Міністерства освіти і науки України від 30 травня 2019 року № 4/4-20 «Про Стратегію розвитку освітніх оцінювань у сфері загальної середньої освіти в Україні до 2030 року», та від 21 вересня 2020 року № 9/1-20 «Про особливості проведення та деякі результати міжнародного дослідження якості освіти PISA і загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти», з метою створення умов для подальшого відслідковування змін, що відбуватимуться в результаті запровадження нового Державного стандарту початкової освіти та нових підходів до навчання, та з метою приведення власних нормативно-правових актів у відповідність до законодавства

НАКАЗУЮ:

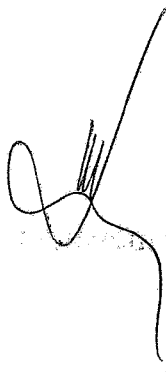
1. Затвердити Програму загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти», що додається.
2. Визнати таким, що втратив чинність наказ Міністерства освіти і

науки України від 29 грудня 2016 року № 1693 «Про проведення загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти “Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів 2017 року”» (зі змінами).

3. Департаменту забезпечення документообігу, контролю та інформаційних технологій (Єрко І.) в установленому порядку зробити відмітку в справах архіву.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Мандзій Л.

Т. в. о. Міністра

Сергій ШКАРЛЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки

України

від 26 лютого 2020 року № 1478

ПРОГРАМА

**загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти
«Стан сформованості читацької та математичної компетентностей
випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти»**

I. Загальні положення

1. Ця Програма визначає методологічні й організаційно-технологічні засади підготовки та проведення загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» (далі – моніторинг), порядок визначення його результатів, форми їх узагальнення й оприлюднення.

2. У рамках цього моніторингу якість початкової освіти визначається за такими параметрами:

1) якість результатів початкової освіти, моніторинг якої здійснюється шляхом оцінювання відповідності результатів навчання випускників початкової школи із читання й математики вимогам (компетенціям), визначеним Державним стандартом початкової загальної освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 року № 462, і обов'язковим результатам навчання, визначеним Державним стандартом початкової освіти, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 року № 688) в межах впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р (далі – Концепція Нової української школи) (шляхом тестування з використанням предметних тестів);

2) якість освітнього (у межах школи) та позанавчального середовища, моніторинг якої здійснюється через оцінювання залежності результатів навчання випускників початкової школи від стану освітнього та позанавчального середовища (шляхом анкетування з використанням анкет для випускників початкової школи та вчителів, які їх навчають).

II. Цикли моніторингу

1. Моніторинг проводиться періодично. Рекомендована періодичність – раз на два роки.

2. Перші чотири цикли моніторингу:

I цикл – 2018 р. (завершений);

II цикл – 2021 р.;

III цикл – 2023 р.;

IV цикл – 2025 р.

3. Терміни проведення чергового циклу моніторингу розробляється для кожного циклу окремо й затверджується наказом Міністерства освіти і науки України.

III. Об'єкт, предмет, учасники, мета, методи та принципи проведення моніторингу

1. Об'єкт моніторингу – мовно-літературна й математична освітні галузі на рівні початкової освіти закладів загальної середньої освіти.

2. Предметом моніторингу є:

1) рівень сформованості основних компетентностей випускників початкової школи в умовах впровадження Концепції Нової української школи. До основних компетентностей, сформованість яких значною мірою забезпечує спроможність випускника початкової школи надалі засвоювати зміст різних навчальних предметів у процесі здобуття базової середньої освіти, у межах моніторингу віднесено:

- читацьку компетентність – здатність особи широко розуміти текст як частину повсякденного життя й освітньої діяльності, шукати нову інформацію, відтворювати та використовувати її, інтерпретувати зміст і формулювати умовиводи, осмислювати й оцінювати зміст і форму тексту тощо;

- математичну компетентність – здатність особи бачити математику в житті, створювати математичні моделі об'єктів, явищ, процесів навколишнього світу, застосовувати досвід математичної діяльності під час розв'язування навчально-пізнавальних і практично зорієнтованих завдань (далі – основні компетентності).

2) рівень впливу психолого-педагогічних і соціально-економічних чинників на рівень сформованості основних компетентностей випускників початкової школи.

3. Учасники моніторингу:

1) здобувачі початкової освіти – учні 4-х класів (випускники) початкової школи закладів загальної середньої освіти (далі – випускники початкової школи);

2) педагогічні працівники – вчителі початкової школи, які навчають випускників початкової школи (далі – вчителі).

4. Мета моніторингу:

1) одержання об'єктивної інформації про: а) рівень сформованості основних компетентностей випускників початкової школи на

загальнодержавному рівні; б) рівень впливу психолого-педагогічних і соціально-економічних чинників на рівень сформованості основних компетентностей випускників початкової школи. Ця інформація дасть можливість у процесі впровадження Концепції Нової української школи відстежувати зміни в якості початкової освіти шляхом порівняльного аналізу з інформацією, що буде отримано за результатами чергових циклів моніторингу;

2) розроблення й апробація організаційно-методичного та технологічного забезпечення системи моніторингу якості початкової освіти як моделі для організаційно-методичного та технологічного забезпечення системи моніторингу якості базової середньої освіти.

5. Методи проведення моніторингу:

1) педагогічне тестування випускників початкової школи, які ввійдуть до вибірки моніторингу;

2) анкетування учасників моніторингу, які ввійдуть до вибірки моніторингу;

6. Принципи, відповідно до яких проводиться моніторинг:

1) науковість і методична обґрунтованість;

2) об'єктивність;

3) відповідність меті (валідність);

4) системність;

5) сприйняття громадськістю;

б) відкритість деперсоніфікованих результатів, а також інформації про показники на загальнодержавному рівні;

7) закритість інформації про персональні результати учнів, а також про показники на локальному (щодо класів, закладів освіти, міст, районів) та регіональному (щодо областей, міста Києва) рівнях;

8) інформативність результатів для різних категорій споживачів.

IV. Ініціатори та суб'єкти проведення моніторингу та їхні функції

1. Ініціатором моніторингу є Міністерство освіти та науки України, до основних функцій якого належить:

1) організація контролю за проведенням моніторингу;

2) забезпечення координації діяльності суб'єктів на всіх етапах проведення моніторингу;

3) затвердження термінів проведення відповідних циклів моніторингу.

2. Суб'єктами, що проводять моніторинг, є:

1) Український центр оцінювання якості освіти (далі – Український

центр);

- 2) Національна академія педагогічних наук України;
- 3) регіональні центри оцінювання якості освіти (далі – регіональні центри);
- 4) заклади післядипломної педагогічної освіти;
- 5) заклади загальної середньої освіти;
- 6) структурні підрозділи з питань освіти і науки обласних, Київської міської держадміністрацій (далі – органи управління освітою).

3. Український центр:

- 1) здійснює організаційно-технологічне забезпечення моніторингу;
- 2) розробляє й затверджує специфікацію тестів та анкет моніторингу;
- 3) забезпечує розроблення інструментарію моніторингу;
- 4) устанавлює регламенти проведення тестування випускників початкової школи та анкетування учасників моніторингу в закладах загальної середньої освіти;
- 5) забезпечує розроблення комплексу програмних засобів для використання в процесі підготовки, проведення тестування й анкетування та обробки їх результатів;
- 6) збирає інформацію про заклади загальної середньої освіти, у яких є 4-ті класи початкової школи;
- 7) формує вибірку учасників моніторингу (перелік закладів загальної середньої освіти і класів у них, випускники початкової школи та вчителі яких братимуть участь у моніторингу);
- 8) розробляє та видає методичні й інформаційні матеріали з питань моніторингу;
- 9) затверджує графік проведення тестування й анкетування в межах моніторингу в закладах освіти;
- 10) створює базу даних результатів моніторингу;
- 11) формує сигнальні примірники та макети тестових зошитів і анкет, здійснює тиражування тестових зошитів, анкет учасників моніторингу;
- 12) організовує доставку пакетів із матеріалами моніторингу до відповідних обласних, районних органів управління освітою, регіональних центрів або до закладів освіти (залежно від регіональних особливостей);
- 13) розробляє спільно з регіональними центрами графіки тестування й анкетування в межах термінів проведення відповідного циклу моніторингу, затверджує графіки проведення тестування й анкетування в закладах освіти;
- 14) супроводжує обробку й перевірку матеріалів моніторингу;

15) здійснює аналіз результатів моніторингу;

16) готує звіт про проведення моніторингу.

4. Національна академія педагогічних наук України:

1) здійснює наукове супроводження моніторингу;

2) долучається до розроблення інструментарію моніторингу;

3) аналізує результати моніторингу для розроблення стратегії й технологій удосконалення якості початкової освіти.

5. Регіональні центри:

1) взаємодіють з обласними органами управління освітою, закладами загальної середньої освіти з питань організації та проведення моніторингу;

2) організують добір, реєстрацію та навчання персоналу для проведення моніторингу, забезпечують його інформаційними та методичними матеріалами;

3) організують у межах відповідних регіонів доставку пакетів із матеріалами моніторингу до закладів загальної середньої освіти, випускники початкової школи яких беруть участь у моніторингу, і до пункту їх обробки (за дорученням Українського центру);

4) за дорученням Українського центру здійснюють обробку й перевірку матеріалів моніторингу.

6. Заклади післядипломної педагогічної освіти:

1) сприяють проведенню моніторингу в закладах загальної середньої освіти;

2) беруть участь в організації інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо змісту й результатів моніторингу для освітян;

3) долучаються до розробки матеріалів для навчання учителів, використовуючи результати моніторингу.

7. Заклади загальної середньої освіти:

1) сприяють проведенню моніторингу (за умови потрапляння до переліку закладів загальної середньої освіти, що беруть участь у моніторингу);

2) надають Українському та регіональним центрам інформацію щодо окремих характеристик 4-х класів, учні та вчителі яких беруть участь у моніторингу (за умови потрапляння до переліку закладів загальної середньої освіти, що беруть участь у моніторингу);

3) послуговуються результатами моніторингу під час організації освітньої діяльності;

4) беруть до уваги рекомендації, розроблені за результатами моніторингу.

8. Органи управління освітою:

1) координують взаємодію регіональних центрів і місцевих органів управління освітою, закладів загальної середньої освіти з питань підготовки та проведення моніторингу;

2) організують у межах відповідних регіонів доставку пакетів із матеріалами моніторингу до закладів загальної середньої освіти, випускники початкової школи яких беруть участь у моніторингу, і до відповідних регіональних центрів або до пункту обробки матеріалів моніторингу (за потреби);

3) надають допомогу регіональним центрам у доборі й організації навчання персоналу для проведення моніторингу;

4) надають Українському та регіональним центрам повну та об'єктивну інформацію щодо соціально-економічних і психолого-педагогічних показників вибірки, необхідну для проведення моніторингу;

5) створюють умови для проведення тестування випускників початкової школи й анкетування учасників моніторингу, організують внесення закладами загальної середньої освіти відповідних змін до розкладу уроків для 4-х класів початкової школи, учні яких братимуть участь у моніторингу;

6) створюють усім учасникам безпечні умови в місцях проведення моніторингу;

7) сприяють регіональним центрам в організації перевірки відповідей на тестові завдання з розгорнутими відповідями.

V. Основні етапи проведення моніторингу

Моніторинг передбачає такі етапи:

1) підготовка матеріалів, на основі яких проводиться моніторинг;

2) формування переліку закладів загальної середньої освіти та 4-х класів початкової школи в них, учні та вчителі яких беруть участь у моніторингу (далі – вибірка учасників моніторингу);

3) укладення й тиражування тестових зошитів, анкет моніторингу (далі – тестових матеріалів);

4) підготовка персоналу для проведення моніторингу;

5) проведення тестування випускників початкової школи та анкетування учасників моніторингу;

6) обробка тестових матеріалів та перевірка відповідей на тестові завдання з відкритою відповіддю, визначення результатів;

7) статистично-математична обробка результатів тестування випускників початкової школи та анкетування учасників моніторингу;

8) підготовка й оприлюднення звітів за результатами моніторингу.

VI. Формування вибірки учасників моніторингу

1. Формування Переліку закладів загальної середньої освіти і 4-х класів початкової школи в них, учні та вчителі яких беруть участь у моніторингу, здійснюється в такій послідовності:

1) підготовка Українським центром статистичної інформації про заклади загальної середньої освіти, у яких є 4-ті класи початкової школи;

2) формування Українським центром проєкту переліку закладів загальної середньої освіти, у яких один або два 4-ті класи братимуть участь у моніторингу (далі – перелік закладів загальної середньої освіти, що беруть участь у моніторингу);

3) надання закладами загальної середньої освіти, які потрапили до проєкту переліку закладів загальної середньої освіти, що беруть участь у моніторингу, Українському центру інформації про структуру 4-х класів їхньої початкової школи;

4) формування вибірки учасників моніторингу.

2. Вибірка учасників моніторингу затверджується наказом Міністерства освіти і науки України. За потреби Український центр може вносити пропозиції Міністерству освіти і науки України щодо зміни вибірки учасників моніторингу.

3. Вимоги до формування вибірки учасників моніторингу визначаються Українським центром за погодженням із Міністерством освіти і науки України.

VII. Матеріали для тестування випускників початкової школи та анкетування учасників моніторингу

1. Тестування випускників початкової школи проводиться з використанням тестів із читання й математики. Кожен випускник виконує один із тестів (із читання або з математики).

2. Зміст тестів має корелювати з вимогами (компетентностями), визначеними Державним стандартом початкової загальної освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 року № 462, і Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 року № 688).

3. Український центр забезпечує укладення визначеної кількості тестів із читання й математики відповідно до специфікації тестів моніторингу. Тести та анкети укладаються державною мовою.

4. Укладання тестів, виготовлення макетів і тиражування тестових зошитів здійснюються із дотриманням конфіденційності.

5. Для анкетування учасників моніторингу використовуються чотири типи анкет:

1) анкета для учня із читання (заповнюється випускником початкової школи, уключеним до вибірки учасників моніторингу);

2) анкета для учня з математики (заповнюється випускником початкової школи, уключеним до вибірки учасників моніторингу);

3) анкета для вчителя із читання (заповнюється вчителем, уключеним до вибірки учасників моніторингу);

4) анкета для вчителя з математики (заповнюється вчителем, уключеним до вибірки учасників моніторингу).

6. Анкета для учнів має передбачати отримання таких відомостей: вік учня, стать, ставлення до навчання, мова спілкування / читання вдома, а також інформацію щодо інших психологічних та соціально-економічних чинників, визначених Програмою анкетування.

7. Анкета для вчителя має передбачати отримання таких відомостей: вік вчителя, стать, місце проживання, тип закладу освіти, кваліфікація, досвід роботи; використання освітніх програм, підручників / посібників (із зазначенням авторів); участь в освітніх проєктах («Росток», «Інтелект України», «Система розвивального навчання Д. Ельконіна – В. Давидова», «Вальдорфська педагогіка» тощо); використання технічних засобів на уроках; рівень матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу; особливості роботи з конкретним класом тощо.

8. Перелік типів анкет, а також їхній зміст може бути розширений на запит Міністерства освіти і науки України для вивчення окремих питань щодо якості початкової освіти.

VIII. Проведення тестування випускників початкової школи та анкетування учасників моніторингу

1. Тестування випускників початкової школи та анкетування учасників моніторингу проводиться:

1) з дотриманням норм і вимог, передбачених:

Порядком проведення моніторингу якості освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 січня 2020 року № 54, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10 лютого 2020 року за № 154/34437;

нормативно-правовими актами з питань організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти;

Державними санітарними правилами і нормами влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженими постановою Головного санітарного лікаря України від 14 серпня 2001 року № 63;

регламентом проведення моніторингу в закладах загальної середньої освіти, установленим Українським центром.

2) у дні, визначені графіком відповідного циклу моніторингу;

3) у закладах загальної середньої освіти, випускники й учителі яких включені до вибірки учасників моніторингу.

2. Графік тестування й анкетування в межах графіка проведення відповідного циклу моніторингу розробляється відповідно до вимог абзаців третього-п'ятого Гігієнічних вимог до розкладу уроків, наведених у додатку 6 до ДСанПіН 5.5.2.008-01.

3. Розклад проведення тестування та анкетування випускників початкової школи (час і черговість виконання секцій тесту та перерв) має відповідати вимогам пункту 9.7 ДСанПіН 5.5.2.008-01 та абзацу другого й п'ятого Гігієнічних вимог до розкладу уроків, наведених у додатку 6 до ДСанПіН 5.5.2.008-01.

4. Анкетування вчителів здійснюється під час виконання випускниками початкової школи тесту.

5. Час початку процедури тестування й анкетування випускників початкової школи в конкретному закладі загальної середньої освіти визначається регіональним центром за погодженням із місцевими органами управління освітою та керівником цього закладу.

6. Усім випускникам створюються рівні умови для проходження тестування шляхом стандартизації процедур, розроблених Українським центром.

7. Кожен учень забезпечується тестовим зошитом і відповідною анкету; кожен учитель забезпечується відповідною анкету для вчителя, наданими Українським центром.

8. Матеріали дослідження (тестові зошити, анкети) є матеріалами обмеженого доступу. Після завершення тестування випускників початкової школи та анкетування учасників моніторингу ці матеріали обов'язково збираються. Доступ до тестових зошитів мають:

1) уповноважені працівники Українського центру;

2) випускники початкової школи, які включені до вибірки учасників моніторингу, – на час виконання ними тестів та заповнення анкет;

3) працівники, які забезпечують проведення моніторингу в закладах освіти, – на час проведення тестування випускників початкової школи й анкетування учасників моніторингу в закладах загальної середньої освіти, що беруть участь у моніторингу.

9. Використані для проведення моніторингу тести з читання й математики не оприлюднюються, крім демонстраційних тестів, відбір яких здійснює Український центр.

ІХ. Визначення результатів моніторингу

1. Обробка та перевірка тестових матеріалів, визначення результатів, здійснюються в пунктах обробки та пункті перевірки, створених на базі

регіональних центрів за дорученням Українського центру.

2. До обробки тестових матеріалів моніторингу та перевірки відкритих відповідей на тестові завдання з розгорнутою відповіддю (далі – перевірка) залучаються педагогічні, наукові, науково-педагогічні працівники та інші фахівці на засадах, передбачених регламентами роботи пункту обробки тестових матеріалів моніторингу, пункту перевірки робіт учасників моніторингу, визначених Українським центром.

3. Перевірка робіт випускників початкової школи, визначення тестових балів здійснюється за схемами та критеріями, розробленими та затвердженими Українським центром.

4. Узагальнення результатів моніторингу здійснюється на основі даних статистично-математичної обробки результатів тестування й анкетування шляхом формування інформаційного (інформаційних) / аналітичного (аналітичних) звітів.

5. Дані, отримані в процесі проведення моніторингу, беруться до уваги відповідно до їхнього змісту:

1) Міністерством освіти і науки України – для прийняття управлінських рішень щодо:

розроблення проекту змін до Державного стандарту, коригування освітніх та навчальних програм для початкової школи;

розроблення та впровадження програм цільової діяльності щодо посилення / усунення впливу окремих факторів на освіту.

2) обласними та місцевими органами управління освітою – для прийняття управлінських рішень щодо стратегії підвищення якості початкової освіти шляхом активізації роботи методичних об'єднань, центрів професійного розвитку педагогічних працівників тощо;

3) закладами вищої педагогічної освіти – для оптимізації навчальних програм щодо методики викладання навчальних предметів (читання, математики) у початковій школі;

4) закладами загальної середньої освіти – для вироблення тактики вдосконалення практики викладання навчальних предметів у початковій школі;

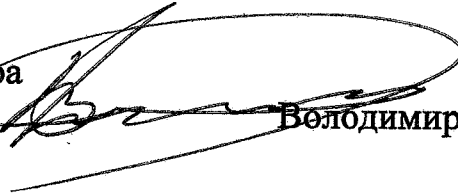
5) учителями – для коригування методики викладання навчальних предметів у початковій школі.

6. Інформування про результати моніторингу здійснюється шляхом оприлюднення звітів, зазначених у пункті 4 цього розділу, на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України, вебсайтах Української центру та інших зацікавлених організацій.

Х. Фінансування моніторингу

Фінансування заходів з тиражування тестових зошитів, анкет, доставки матеріалів для проведення моніторингу, оплати праці персоналу, залученого до проведення моніторингу, а також інших заходів із підготовки й та проведення моніторингу здійснюється за рахунок коштів, передбачених бюджетною програмою 2201470 «Здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти Українським центром оцінювання якості освіти та його регіональними підрозділами», а також з інших джерел, що не заборонені законодавством.

Т. в. о. генерального директора
директорату шкільної освіти

Володимир БОЖИНСЬКИЙ